

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 : กรณีศึกษาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

The Litigation on Food Act B.E. 2522

: Case Study Public Health Office, Nakorn Ratchasima Province

บุญสงค์ ลิ้มพลาพันธ์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน โดยใช้หลักการของการจัดการความรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Knowledge Sharing) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินคดีอาหาร ในชั้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นผู้ประกอบการผลิตอาหาร ประเภทน้ำแข็ง ที่ยังมีได้ดำเนินการขออนุญาตผลิตอาหารจากกระทรวงสาธารณสุข ในระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2556

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ได้รูปแบบขั้นตอนการดำเนินคดีอาหารในชั้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ตามลำดับดังนี้ 1) มูลเหตุของการดำเนินคดี เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลข้อร้องเรียนว่าสามารถดำเนินคดีต่อได้หรือไม่ 2) การตรวจสอบข้อร้องเรียน เป็นขั้นตอนการตรวจสอบข้อร้องเรียนว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวมีข้อเท็จจริงเพียงใด 3) การเตรียมความพร้อมในการดำเนินคดี เป็นขั้นตอนที่จัดเตรียมความพร้อมของบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจ 4) การดำเนินคดี เป็นขั้นตอนที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบสถานที่ผลิตอาหารตามที่ได้รับการร้องเรียน 5) การส่งมอบพยานหลักฐาน และข้อกล่าวหาให้แก่พนักงานสอบสวน เป็นขั้นตอนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในขณะตรวจสอบข้อเท็จจริงส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเชิงปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของบุคลากรและประสบการณ์ในการดำเนินคดี อีกทั้งยังต้องมีการจัดระบบฐานข้อมูลด้านกฎหมาย สถานประกอบการ และผลิตภัณฑ์ มีความสำคัญยิ่งที่จะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน และสามารถสืบค้นได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ การดำเนินคดี พนักงานเจ้าหน้าที่ เรื่องร้องเรียน

Abstract

Summary : The Consumer Protection and the Public Health Pharmacists of Nakorn Ratchasima Province conducted a study about Learning Behavior and the participation of the ten Food Act (BE 2522) officers.

The concept of this study is sharing knowledge to set a guideline on how to litigate the accused ice manufacturer who had not obtained a license to manufacture ice from the Ministry of Public Health.

Conclusion : 1) Find the source of data and analyze the complaints whether to proceed the case or not 2) Check the credibility of the complaints., 3) Check the preparedness of the officer in charge and materials needed in the inspection and investigation., 4) Inspect the accused factory and investigate its staff. And record all the inspection and investigation results., 5) Submit all authenticated document gathered to the Police for arraignment proceedings.

The object of this study is the enforcement of the law which depends on the knowledge, tactic and experience of the officer in charge to provide the precise searchable supporting data of the factory, product and applied law.

Keywords: Litigation, Competent, Complaint

ความเป็นมาและความสำคัญ

ข ้วยบทบาทหน้าที่และภารกิจของการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นการควบคุมกำกับตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์และสถานประกอบการธุรกิจด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยต่อการบริโภคของประชาชน โดยมีมาตรการการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) ต่อผู้กระทำความผิดเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคบรรลุผล

เพื่อให้มาตรการการบังคับใช้กฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์อาหารเป็นแนวทางที่ถูกต้องรวดเร็ว และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ จึงควรทำการศึกษาขั้นตอนของการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้และเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินคดีในชั้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้นำหลักการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้

ในการดำเนินคดี โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Knowledge Sharing) ของผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อสร้างรูปแบบขั้นตอนการดำเนินคดีสถานที่ผลิตอาหารของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ศึกษาประเด็นปัญหาเชิงกฎหมายที่ต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522
2. ประชุมชี้แจงข้อตกลงในการตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินคดี โดยทุกคนต้องร่วมกันรับฟัง ร่วมกันออกความคิดเห็น ร่วมกันเลือกและตัดสินใจในการดำเนินงาน
3. การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522
4. การสรุปผลการดำเนินการ

กลุ่มเป้าหมาย

พนักงานเจ้าหน้าที่ กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค และเภสัชสาธารณสุข จำนวน 10 คน ที่ปฏิบัติงานในงานอาหาร ช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม 2556

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในกรณีของการดำเนินคดีต่อการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 โดยเริ่มจากการได้รับเรื่องร้องเรียนจากพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ เพื่อให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตน้ำแข็งหลอด โดยไม่ได้รับอนุญาตผลิตอาหาร ซึ่งได้มีการจำหน่ายอย่างแพร่หลายในเขตอำเภอห้วยแถลง

พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงของพฤติการณ์ตามที่ร้องเรียน โดยร่วมกันแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Knowledge Sharing) แบ่งขั้นตอนการดำเนินคดีได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : มูลเหตุของการดำเนินคดี เป็นขั้นตอนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณามูลเหตุของการดำเนินคดีมีข้อมูลเพียงพอที่จะดำเนินการต่อหรือไม่ รายละเอียดดังนี้

ข้อมูลที่ต้องการข้อที่ 1 ใคร (Who) หมายถึง ผู้ถูกร้องเรียน ยังไม่พบข้อมูลผู้ถูกร้องเรียน

ข้อมูลที่ต้องการข้อที่ 2 ทำอะไร (What) หมายถึง การผลิตอาหารโดยไม่ได้รับอนุญาต

ข้อมูลที่ต้องการข้อที่ 3 ที่ไหน (Where) หมายถึง สถานที่ที่พบการกระทำความผิด ระบุบ้านเลขที่ หมู่ ตำบล อำเภอ จังหวัด

ข้อมูลที่ต้องการข้อที่ 4 เมื่อไหร่ (When) หมายถึง ยังไม่ระบุวันเวลาที่พบการกระทำความผิด

ข้อมูลที่ต้องการข้อที่ 5 อย่างไร (How) หมายถึง รายละเอียดของการกระทำความผิดนั้น คือ “การผลิตน้ำแข็งหลอดเพื่อจำหน่าย”

ขั้นตอนที่ 2 : การตรวจสอบข้อร้องเรียน เป็นขั้นตอนการตรวจสอบข้อร้องเรียนว่า เรื่องร้องเรียนที่ได้รับความเป็นจริงเพียงใด จากข้อมูลพบว่า มีการผลิตน้ำแข็งหลอดเพื่อจำหน่าย จากทะเบียนสถานที่ผลิตอาหารจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ณ สถานที่ดังกล่าว ยังไม่ได้รับอนุญาตผลิตอาหารจากกระทรวงสาธารณสุข แต่อย่างไร โดยพนักงานเจ้าหน้าที่สรุปรวมกันว่า ควรต้องดำเนินการสืบสวนหาข้อเท็จจริงบางส่วนเพิ่มเติม เนื่องจากยังข้อมูลไม่ครบถ้วน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 : ใคร (Who) พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอพบเฉพาะสถานที่ผลิตตามที่อยู่ข้างต้น และรถส่งน้ำแข็งหลอดส่งไปยังที่ต่างๆ ซึ่งไม่รู้จักกับเจ้าของสถานที่เป็นการส่วนตัว และส่วนที่ 4 : เมื่อไหร่ (When) หมายถึง วันเวลาที่พบการกระทำความผิด

ขั้นตอนที่ 3 : การเตรียมความพร้อมในการดำเนินคดี เป็นขั้นตอนที่จัดเตรียมความพร้อมของบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจสถานที่ผลิตโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร่วมกันวางแผนดำเนินการ ดังนี้

1) ตั้งข้อกล่าวหาในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 บทกำหนดโทษและกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

2) การประสานงานส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภายในหน่วยงานสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานสาธารณสุขอำเภอห้วยแถลง โรงพยาบาลห้วยแถลง สถานีตำรวจภูธรห้วยแถลง

3) การแบ่งหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจค้น ได้แก่

3.1 ผู้ชี้แจงแผนและขั้นตอนการตรวจสถานที่ผลิตอาหาร

3.2 ผู้ตรวจสถานที่ผลิตอาหาร และทำบันทึกตรวจ

3.3 ผู้ทำการเก็บตัวอย่างอาหาร และทำบันทึกเก็บตัวอย่างอาหาร

3.4 ผู้เก็บภาพขณะทำการตรวจสถานที่ผลิตอาหาร

4) การบริหารจัดการเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงาน

4.1 การจัดทำเอกสารประกอบการตรวจสถานที่ผลิตอาหาร

4.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเข้าตรวจสถานที่ผลิตอาหาร

4.3 การเตรียมยานพาหนะ

ขั้นตอนที่ 4 : การดำเนินคดี เป็นขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสถานที่ผลิตอาหารโดยดำเนินการตามแผนที่ได้ตกลงร่วมกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทำการตรวจประกอบด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดและพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ

ขั้นตอนที่ 5 : การส่งมอบพยานหลักฐานและ

ข้อกล่าวหาให้แก่พนักงานสอบสวน เป็นขั้นตอนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในขณะตรวจสอบ ส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป และพิจารณาบุคคลเพื่อเป็นผู้รับมอบอำนาจแทนนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดในฐานะหัวหน้าส่วนราชการที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับและตรวจสอบในสถานที่ผลิตอาหารให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เพื่อทำการร้องทุกข์กล่าวโทษ และตั้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดต่อพนักงานสอบสวน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นการพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ ทำให้ลดช่องว่างของความรู้ (Knowledge Gap) ระหว่างตัวบุคคล อันนำไปสู่การดำเนินงานที่รวดเร็วและถูกต้องตามกระบวนการดำเนินคดี รวมทั้งเป็นแนวทางในการพิจารณาดำเนินคดีด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ มีข้อเสนอ ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้ได้รูปแบบการดำเนินคดีที่เห็นเป็นขั้นตอนชัดเจน แต่ยังขาดส่วนของความรู้ที่มีในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ในเชิงเทคนิคหรือระบบการตัดสินใจ (Decision Making) ที่ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. การสิ้นสุดของการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มีหลายลักษณะ ได้แก่

2.1 การกระทำความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว คดีสิ้นสุดที่ขึ้นพนักงานเจ้าหน้าที่

2.2 การกระทำความผิดทั้งโทษปรับและจำคุกคดีที่กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ตั้งเรื่องคดีจะต้องส่งมอบพยานหลักฐานให้พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไปจนคดีถึงที่สุด

3. การจัดระบบฐานข้อมูลด้านกฎหมาย สถานประกอบการ และผลิตภัณฑ์ มีความสำคัญยิ่งที่จะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน และสามารถสืบค้นได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

1. คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย. (2546). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
3. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2522). พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.
4. บดินทร์ วิจารณ์. (2547). การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ. บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ทจำกัด : ธรรมกลมการพิมพ์.
5. กระทรวงสาธารณสุข. (2547). ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 285) พ.ศ. 2547 เรื่อง น้ำแข็ง ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2547.

